

Studie: White Residence

Ligging : Albert I laan 112, 8620 Nieuwpoort

Datum : 18.12.2019

Opdrachtgevers:

- De heer Bert Aspee, vaste vertegenwoordiger van BeAs BV voor VDD Project Development Sint-Jakobsstraat 70, B-8000 Brugge
- Mevrouw Christine Swaelens, Archeoloog bij Baac Vlaanderen BV, Delori-Maeslaan, 9940 Gent

Omschrijving van de opdracht:

Kristof Jacobs, auteur van het boek Nieuwpoort Sector 1917 – Battle of the Dunes werd door de voornoemde opdrachtgevers geconsulteerd met het verzoek tot het leveren van informatie en grafische stukken m.b.t. de archeologische (WO1) belasting van het perceel gelegen te 8620 Nieuwpoort, Albert I laan 112. Het verzoek kadert in de opmaak van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning tot het realiseren van een vastgoedproject op het betrokken perceel en onder het aanhorige openbaar domein.

Voorwaarden tot gebruik van deze studie: Copyright / gebruiksrecht en verbintenis:

- -Alle informatie, afbeeldingen en plannen die deze studie omvat, blijven eigendom van de auteur.
- Publicatie van de aangereikte informatie met commercieel oogmerk kan enkel met schriftelijke akkoord van de auteur.
- De geleverde gegevens mogen onder geen enkele vorm worden doorgegeven, verkocht, verhuurd of ter beschikking gesteld aan derden, behoudens schriftelijk akkoord van de auteur.
- Bij een (toegelaten) gebruik van deze informatie afbeeldingen en plannen dient de bronvermelding gerespecteerd te worden.
- De opdrachtgever zal geen enkele wijziging onder welke vorm dan ook aanbrengen aan de gegevens in het originele bestand.
- Voor deze opdracht wordt geen financiële vergoeding gevraagd. De opdrachtgever verbindt er zich toe de auteur te informeren inzake de archeologische vaststellingen op de site. De auteur wordt de mogelijkheid geboden om ontdekkingen/ vondsten die in relatie staan met aangebrachte historisch informatie ter plaatse te kunnen aanschouwen.

Door gebruik van deze studie en/of elementen eruit, aanvaardt de opdrachtgever voornoemde voorwaarden.

De site tijdens de Eerste Wereldoorlog:

Op het betrokken perceel stond op de vooravond van de Eerste Wereldoorlog de “Villa Crombez”, genaamd naar de eigenaar. De oorspronkelijke villa werd reeds rond 1868 opgetrokken in opdracht van grootgrondbezitter Benjamin Crombez.

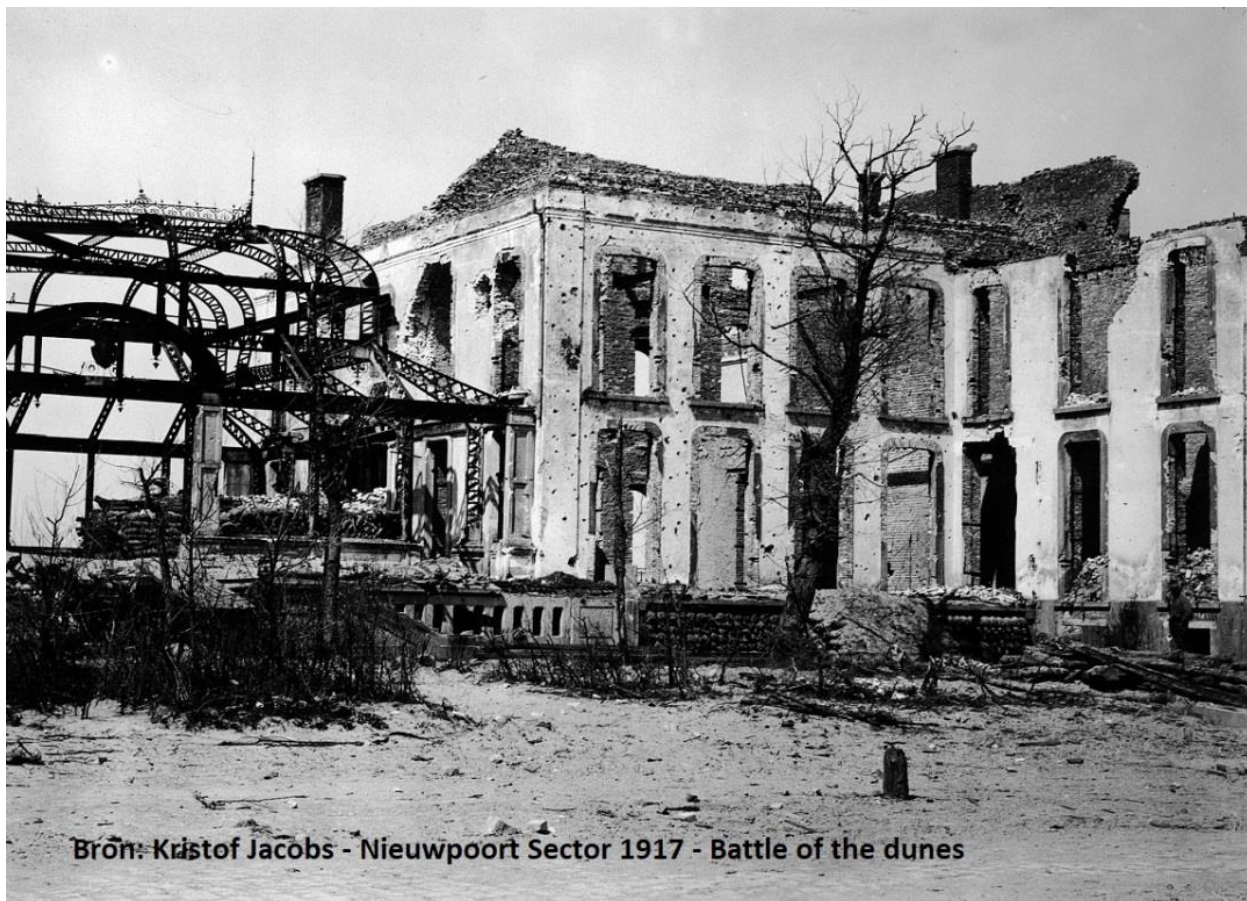


Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog liep het front vast in de duinen van Lombardsijde waar de posities werden versterkt vanaf 20 oktober 1914. Nieuwpoort-bad en het bruggenhoofd ten oosten van de IJzermonding werd bezet door Franse eenheden. Vanaf juni 1917 werden deze afgelost door Britse en Australische eenheden in het kader van de 3^e slag om Ieper.

Het bruggenhoofd zou verloren gaan bij een grote Duitse aanval op 10.07.1917 “operatie Strandfest”. De Britten werden teruggedrongen tot over de IJzermonding. De linies zouden ongewijzigd blijven tot aan het bevrijdingsoffensief half oktober 1918.

Nieuwpoort-Bad en de betrokken site was tussen juni 1917 en half november 1917 het werkterrein van 256; 184 Tunnelling Compagny Royal Engineers, maar vooral van de 2nd Australian Tunnelling Compagnie. Deze eenheden ondertunnelden nagenoeg de volledige kustgemeente (toen nog deel van Oostduinkerke).

De villa Crombez werd in deze periode volledig vernield. Enkel het frame van de centrale orangerie bleef gedeeltelijk overeind.



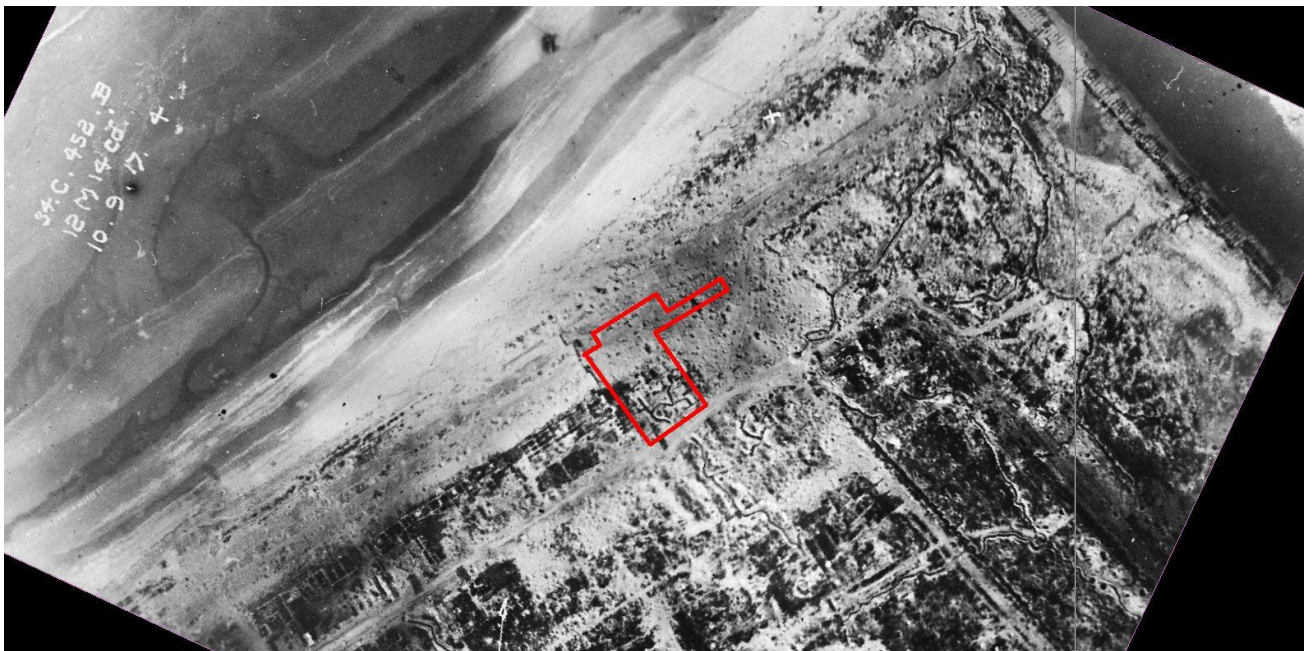
De ruïnes werden versterkt en geconnecteerd met loopgraven, diepte tunnels en voorzien van dugouts (ondergrondse slaapplaatsen). Ook de kelders van de kustvilla's werden met mekaar verbonden om tunnels te vormen.



Bovenstaande foto toont de villa Crombez in 1917. Merk op: onder de centrale trap van de orangerie schuilen soldaten van de 2nd Australian Tunnelling Coy. Op de voorgrond liggen de op maat gezaagde tunnelling kits klaar om mee ondergronds genomen te worden.

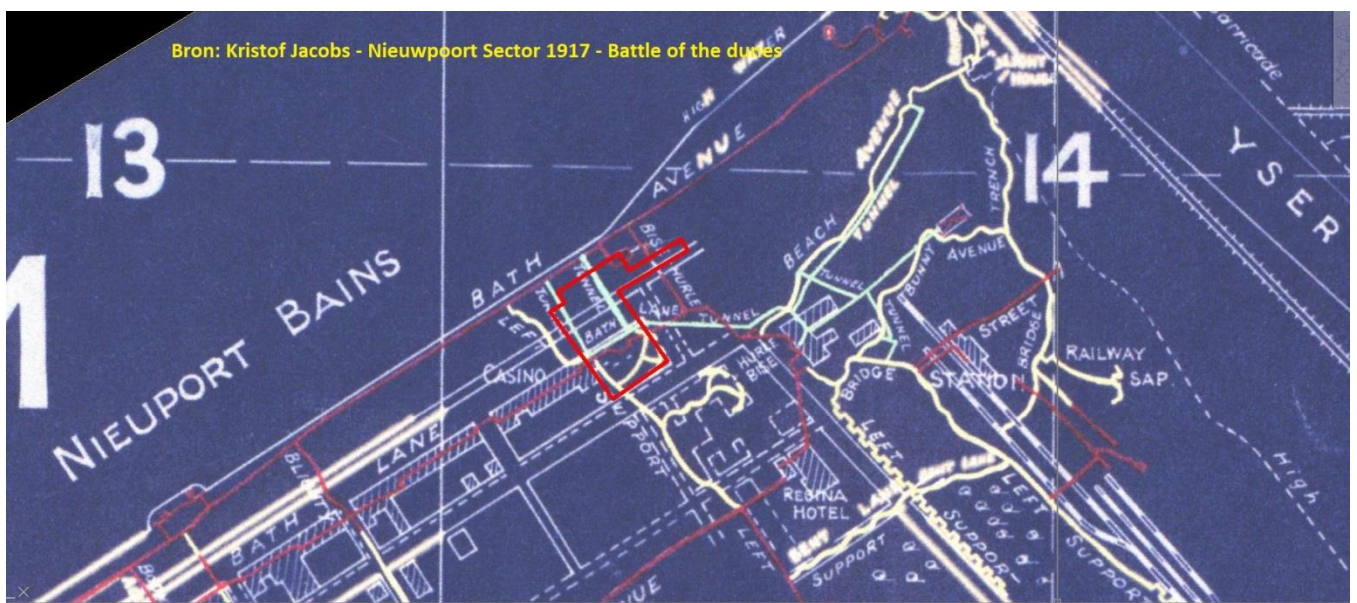
De Australiërs realiseerden meer dan 100 ondergrondse constructies in Nieuwpoort-Bad alleen. Hierbij een overzicht .

Een luchtfoto van 10 september 1917 toont ons de totale verwoesting van Nieuwpoort-Bad. De foto is georefereneerd en de contour van de geplande bouwzone is aangeduid in het rood.



Maar echt interessant wordt het pas als we de “weekly progress reports” er bij nemen van de 2nd Australian Tunnelling Coy. en de bijhorende Tunnelling map van 1 september 1917. De kaart is opnieuw georefereneerd en voorzien van de contour van de bouwzone.

Legende: **Geel** is een loopgraaf, **Rood** is een tunnel, **Groen** is een diepe tunnel of dugout.



De kaart toont aan dat de site doorkruist wordt door de ‘Infantry Subway’ en twee diepte tunnels. Het is dus zeer reëel dat men onder het openbaar domein op de restanten van deze constructies zal stoten. Het geplande project voorziet ook in het uitdiepen van de bestaande kelder. De diepte tunnels (in het groen aangeduid) werden ‘bomproof’ gebouwd en hebben een cover van 6 tot 7 meter zand. Dus deze constructies bevinden zich tot 7 meter onder het maaiveld.

De aanleg en progressie van deze constructies staat beschreven in rapporten van de 2nd Australian Tunnelling Compagny en zijn raadpleegbaar in het The Australian War Memorial, Treloar Crescen, Campbell ACT 2612, Australia.

Hieronder vindt u een uittreksel uit dit archief die de betrokken constructies op en beoogde site attesteert.

AR DIARY. (4). NOVEMBER 1917.

TUNNELLING COY.
11/17.
(contd).

NIEUPORT BAINS INFANTRY SUBWAY. (contd).
At a point just before reaching HURLE BISE. M14 c 5, 7.
The Subway branched in 3 directions. The left branch
running roughly parallel with Beach Avenue going to the
"Lighthouse" situate at the front line. The Subway
from original entrance near Beach Support to the "Light
house" being named BRISTOL TUNNEL. An extension
parallel to front line was driven from the "Lighthouse"
towards the sea, to a position known as BARREL POST.
M 14 a 75, 20. The central branch passed through
Hurle Bise to the "Brewery", and thence to the front
line an exit being provided at both Hurle Bise and the
Brewery and two in the front line trenches. The right
branch connecting to the "Regina Hotel" M 14 c 6, 5.
The Subway from Regina to front line being known as
Bedford Tunnel. The intersection of these two branches
being very acute, a loop was put in to avoid congestion
of traffic. A small dugout system known as Station Tunnel
Tunnel Dugouts situated just south of Hurle Bise M 14 c
5, 7. was connected to Subway. Two parallel dugouts
built of 6'x4' sets known as Bexhill and Brighton
Tunnels were put in the INFANTRY SUBWAY and Bath Avenue.
Great care had to be taken in driving this SUBWAY, as in
other galleries in this sector, owing to the fineness of
of the sand and the heavy enemy shelling. Faces had to
be worked continuously with back laths and face boards,
and if stopped required to be securely boxed up. Trouble
was met with in the shape of sewer pipes, etc., near
the Hurle Bise and a deviation put in to get around them.
This work occupied one section from the middle of July
to the middle of November.

Footage Summary of SUBWAY (not including Station Tunnel
Dugouts, and Bexhill and Brighton Tunnels.

Adits.	6'x4'	75'
Inclines	6'x3'	320'
Galleries.	6'x3'	3,514'
Total Footage, 3,910 feet.		

See Plan Appendix No.

A shallow subway or covered trench made by the French,
connecting passage way under Hurle Bise, existed but
owing to a lack of head cover, of not more than 5 feet
it was constantly being crumped in.

SUMMARY OF WORK done while the Company was in the
NIEUPORT BAINS sector. See Appendix N No (1X).

The following letter forwarded by Controller Of Mines,
4th Army

" The Corps Commander directs me to inform you that he
considers the work carried out by the Tunnelling
Companies in the REDAN, NIEUPORT, NIEUPORT BAINS AND
the DUNES during the past months is highly creditable
to all concerned.

He wishes his appreciation conveyed to the 2nd
Australian Tunnelling Company and to the 256, 257, &
184 Tunnelling Companies."

(Signed) H. Knox.
Brigadier General.
General. Staff.

XV Corps.
15.11.17.

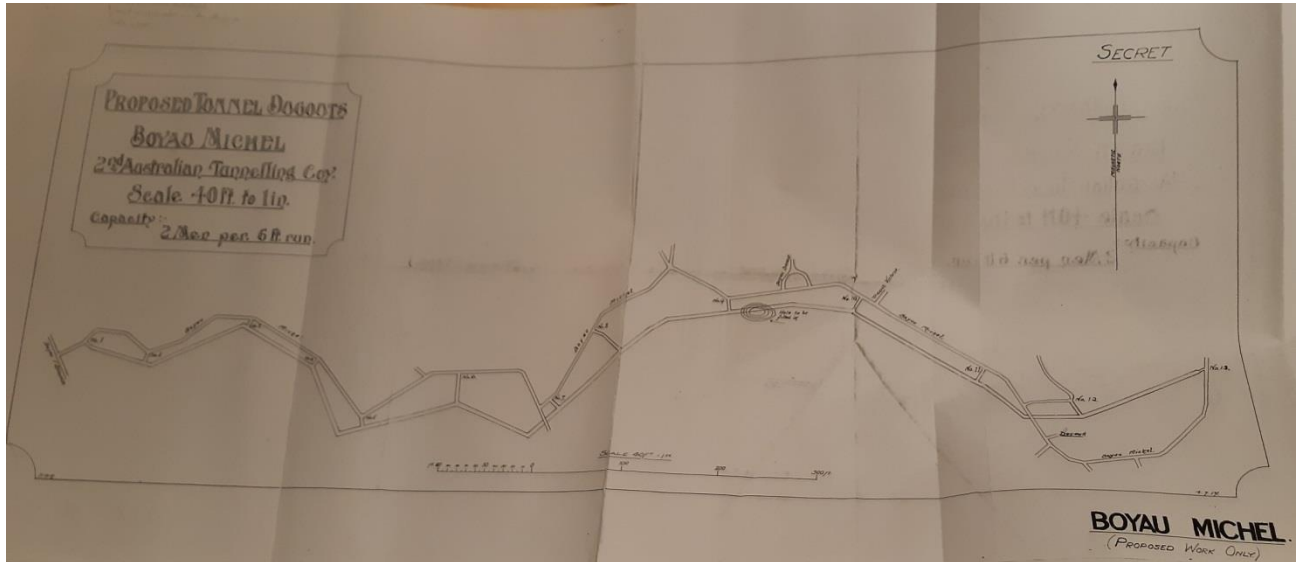
7/11/17. Photograph of Company Camp in Sand Dunes at St IDES-
BALDE. M 5 c 3, 1. See Appendix N No. (X).
all plans &c. forwarded to the C.A.G.
Photograph of Casino, NIEUPORT BAINS sector. M 14 c
25, 55. It was in these ruins that most of the
spoils from the SUBWAY was emptied.
See Appendix N; No. (X-1);

De tunnel met de naam "Beach Alley" die o.a. de werfzone doorloopt werd door de Fransen de in November 1917 de zone terug overnamen "Boyau Michel" genoemd. De Australiërs gebruikten deze benaming ook ter verduidelijking in hun dagboek. Zie stuk hieronder.

DEPARTMENT OF MINES, - 2nd AUSTRALIAN TUNNELLING COMPANY THE ARMY. WORKING UNDER XV CORPS FOURTH ARMY IN NIEUPORT-BAINS SECTOR.			
<u>JULY TO NOVEMBER 1917.</u>			
<u>2nd Australian Tunnelling Company.</u> Continued work on two mine galleries in dunes near M.9.c.32 & M.15.a.47. Continued work on tunnels off Boyaux MICHEL & COLONEL VAULET, and on dugouts for Hd. Qrs. off Boyau LECLERC. Continued work on five wells near R.32.c.88, of these two were completed during the week. Strength of Unit - 709 and 521 temporarily attached Infantry and Average Daily Working Party of 100 men.			
<u>2nd Australian Tunnelling Company.</u> All the forward work of this Unit was lost when the Germans attacked on 10.7.17. The Company is at present back at COXYDE BAINS but will restart work in the forward area as soon as the Division has decided where dugouts are required. The Unit completed three wells near R.32.c.88. Strength of Unit. 712 and 514 Temporarily Attached Men and Average Daily Working Party of 100 men. The state of their forward work on the morning of the attack was:-			
<u>Place.</u>	<u>Driven during week.</u>	<u>Total to Date.</u>	<u>To Drive.</u>
Mines Gallery A	74'	194'	286'
" " B	119'	318'	361'
<u>Dugouts.</u>			
Beach Alley (B Michel)	396'	683'	997'
Biston Lane (B. Leclerc)	118'	334'	182'
Beach Avenue (B. Col. Vaulet)	12'	42'	-
<u>2nd Australian Tunnelling Company.</u> Commenced mined dugouts near M.20.b.27 & M.20.a.09; subway from M.14.c.37 to Front Line. Opened up covered way to Machine Gun Position near M.14.a.82. Commenced two O.P.'s. Completed well near R.29.b.22. Strength of Unit 652. Work has in the case of all companies been much hindered and delayed by enemy attacks and shelling and by the shortage of timber.			
			25th./

Gelet op de voormelde stukken kunnen we ervan uitgaan dat het systeem dat zich onder bouwsite bevindt deel was of om z'n minst aansluit op "Boyau Michel". De ingang "Incline" tot deze tunnel loopt volgende de kaart van 1.09.1917 van op het openbaar domein onder de werfzone door.

Het gros van de "Boyau" bevindt zich ten oosten van de werfzone. Zie archiefkaart van deze constructie.



Opvulwerken in de jaren'20.

We hebben kennis van de archieven van de dienst "Herstel Der Verwoeste Gewesten". Hier in vinden we terug dat de aannemer Lootens uit Oostende belast werd met de taak om een gedeelte van een tunnel te Nieuwpoort-Bad te ontmantelen of op te vullen. Er wordt enkel gesproken over "Boyau Bristol". Deze behoort niet tot de constructies die onder de werfzone lopen. Er is geen kennis van verdere opvullingswerken.

Zie stukken "Herstel Der Verwoeste Gewesten" hieronder.

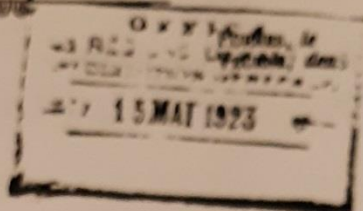
RESTAURATION DES RÉGIONS DÉVASTÉES
HAUT COMMISSARIAT ROYAL DE LA FLANDRE OCCIDENTALE
RÉGION FURNES.
BUREAU : Rue d'Est, 29, FURNES.
Bureau ouvert de 9 à 12 heures. Téléphone N° 21.
Compte-chèques 39.650.

N°16397

ANNEXE :
BILAGE :

Monsieur
Mijnheer de Minister,

HERSTEL DER VERWOESTTE GEWESTEN
HOOG KONINKLIJKE KOMMISSARIS VAN WEST-VLAANDEREN
GEWEST VEURNE.
BUREAU : Ooststraat, 29, VEURNE.
Bureau open van 9 tot 12 uur. Telefoon N° 21.
Postcheekrekening 39.650.



MEUUD.-Nieuwpoort-Baden.-Vernietiging van een
schuilplaats.

Ik heb de eer U het aanbod van Alfred Loock
tens voor het vernietigen van eenen onderstand staande op den eigen-
dom van Mijnheer Wester Henri te Nieuwpoort-Baden tot goedkeuring te
laten geworden.

Bovengemelde schuilplaats belet den heropbouw van het gasthof
de Golf, en bevindt zich nevens den boyaau Bristol, waaraan de verbaad
toevertrouwd zijn aan den aannemer Bootens.

Daar bovengemelde schuilplaats uitsluitelijk bestaat in gewa-
pend beton, en zich in de nabijheid bevindt van herbouwde woningen,
zal de afbraak met de hand moeten geschieden zonder ontplofbare
stoffen.

Ik ben van oordeel dat de prijs van 26fr de ~~10~~ niet overtreven.

Indien gij in mijne zienswijze toestemt, zal ik U een aanbod op
zegel zenden om het aan het visa der betaalbaar gestelde credieten
te laten onderwerpen.

Hoogachtend en eerbiedig.

De dd. Koninklijke Hoog Commissaris,

Louis de Kromm

HEROPBOUW DOOR DEN STAAT.

VOORUITGANG DER WERKEN.

Ministerie van Staathuishoudkundige Zaken.
Dienst der Verwoeste Gewesten.

Koninklijk Hoog Kommissariaat
WEST-VLAANDEREN (NOORD).

AANVULLEN DER ONDERAARDSCHEN GANGEN BRISTOL, ENZ.
~~Heropbouw of Herstel van Onroerende Goederen~~

uitgevoerd in de gemeente van Nieuwpoort-Baden.

Proces-Verbaal van de ~~zesde~~ en laatste voorloopige Overname.

Aanneming van den heeren Lootens & Delafontaine Ik ondergeteekende, toegevoegd bouwmeester voor den heropbouw, verklaar dat de bovengemelde werken uitgevoerd zijn tot het beloop der som van FR. 81.820.25

Begin der werken :
den 12 Maart 1923
Datum van Voltooiing der werken :
den 192

Aanbesteding van 4 Januari 1923

Goedgekeurd den 26 Januari 1923

Bedrag der inschrijving uit ter hand.

Bedrag der werken in meer
Totaal

Bedrag der werken in min
Blijft schuldig

Totaal bedrag der reeds uitgevoerde werken
op heden Fr. 81.820.25

AF TE TREKKEN :

Waarborg van % voorzien in Art.
N^o lastenboek Fr.

Aan den aannemer verschuldigde som Fr.
Nog af te trekken :

1) Voorschot betaald den 31/5/23 Fr. 16.000.00
" " 14/6/23 Fr. 11.500.00
" " 12/7/23 Fr. 12.900.00
" " 8/9/23 Fr. 13.400.00
" " 3/10/23 Fr. 14.000.00
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.
" " Fr.

Totaal der af te trekken voorschotten Fr. 67.800.00
Blijft schuldig Fr. 14.020.25

2) Door den aannemer verschuldigde sommen voor levering van materialen door D. V. G. volgens bijgevoegde rekeningen Fr.

Ik verklaar, daarenboven, dat gemelde werken volgens de regels der kunst uitgevoerd zijn en voldoen aan de bepalingen en voorschriften van de aanneming.

Ten blijke waarvan ik dit proces-verbaal heb opgemaakt om te dienen daar waar het behoort.

Opgemaakt te Veurne, den 12/10/ 1923

BETALINGSGETUIGSCHRIFT.

De ondergeteekende bestuurder van den heropbouw :

Gezien het bovengemeld proces-verbaal van overname;

Gezien de hierbijgevoegde betalingsaanvraag;

Verklaar dat er mag betaald worden aan den heeren Lootens & Delafontaine.

de som van FR. 14.020.25

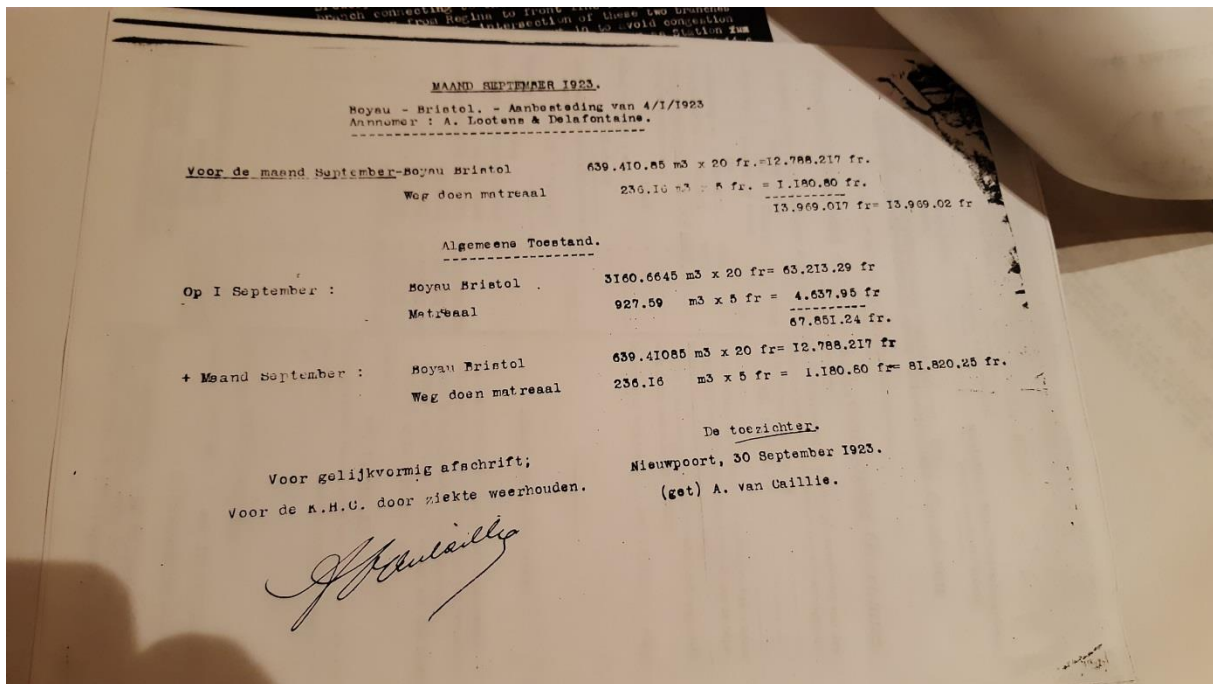
hierboven gemeld, min den aftrek van % voorzien door artikel n^o van het lastenboek, hetzij de som van

ten titel van Saldorekening voorschot.

Gedaan te Veurne, den 12 October 1923

DE BESTUURDER DER WERKEN,

Voor handteeken, zie bijgevoegde maandelijksche toestand van den toezichter deze werken. Deze is ontslaggever op 1 October 1923.



Besluit

Gelet op de studie van de archieven zoals hierboven aangehaald mogen we stellen dat de aanwezigheid van ondergrondse constructies uit de Eerste Wereldoorlog onder het perceel aan de Albert I laan 112, 8620 Nieuwpoort en het aanhorige openbaar domein reëel is. Een gedegen archeologisch onderzoek lijkt in dit dossier terecht.

Bijkomend wens ik nog mee te geven dat de betrokken site, net zoals de volledige frontsector het toneel was van 4 jaar artillerie beschietingen. Daarnaast was Nieuwpoort ook het testgebied voor nieuwe wapens allerhande. Zo werd de Vlammenwerper voor het eerst uitgetest door de Fransen begin 1915 en werd mosterdgas voor het eerst ingezet door de Duitsers op 10 juli 1917. Tijdens het uitvoeren van de geplande graafwerken lijkt het een evidentie dat men projectielen allerhande zal aantreffen op het perceel. Dit zal onderwerp dienen uit te maken van de risicoanalyse.

Met oprechte hoogachting;

Kristof Jacobs
 Zuidstraat 42
 8434 Lombardsijde
 0474/705.315

Kwalificaties en referenties m.b.t. het vakgebied:

Publicatie werk over de Brits- Australische bezetting van de kust in 1917. Dit werk telt 272 pagina's en bevat nooit eerder gepubliceerde informatie en foto's m.b.t. de gevechten in en om Nieuwpoort. Nieuwpoort. Sector 1917 (Jacobs Kristof) 272 p., Harde Kaft
ISBN nr: 9789058681829
Uitgever: Uitgeverij De Krijger – Erpe.

In 2018 verscheen de herwerkte Engelstalige versie:
Nieuwpoort Sector 1917 The Battle of the Dunes
ISBN nr: 9781910500880
Uitgever: Unicorn Publishing Group

Verder meegewerkt aan de volgende publicaties:

- Beneath Flanders Fields: The Tunnellers' War 1914-1918 – P. Barton – J. Vandewalle – Prof. P. Doyle.
- Passchendaele - Unseen Panoramas of the Third Battle of Ypres – Peter Barton
- Geo-environmental implications of military mining in Flanders, Belgium, 1914-1918 – Prof. P. Doyle, P. Barton, Prof. M. Rosenbaum, J. Vandewalle and K. Jacobs
- Crumps and Camouflets - Australian Tunnelling Companies on the Western Front – Finlayson Damien (Australië) - ISBN: 9780980658255
- Relict ' Zoeken naar de grote oorlog' - Marco Magielse (NI) - ISBN: 9789059118270

Terreinervaring m.b.t. het vakgebied

In 2000-2001 was K. Jacobs de drijvende kracht achter het historisch sporenonderzoek naar de restanten van de ondergrondse constructies die werden uitgebouwd aan de Westkust door de Australische en Britse Troepen in 1917. Dit resulteerde in een inventarislijst van 192 constructies, waarvan ik nagenoeg alle plannen en rapporten in bezit zijn.

Het onderzoek naar de actuele gevolgen van dat tunnelwerk op de bovengrondse infrastructuur werd uitgevoerd in samenwerking met de School of Earth and Environment Sciences, University of Greenwich (Prof. Peter Doyle).

Begin 2008 prospectieverantwoordelijke en vergunninghouder van het project "Vampir" te Zonnebeke. Deze opgraving van een ondergrondse schuilplaats uit de Eerste Wereldoorlog, op een diepte van – 14 meter , kwam reeds ruim in de media.

Dit project, waarvan het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met het Centre for Battlefield Archaeology van de Glasgow University onder leiding van. Dr. Tony Pollard, Director van het Center en Dr. Iain Banks (Executive Director of GUARD - Glasgow University Archaeological Research Division). Dr Tony Pollard is heden vooral bekend van het programma Nazi Megastructures op National Geographic Channel.

Naar conservering en identificatie van objecten toe, wordt samengewerkt met Michel Signoli, anthropologue en Thierry Vette, spécialiste de Musée de l'Armée van het Hôtel National des Invalides in Parijs.

Alles werd uitgevoerd onder de supervisie en in samenspraak met het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (dhr. Marc Dewilde, dhr. Sam Dedecker) en RWO Vlaanderen, Monumenten en Landschappen.

Dit project is uniek in België qua voorbereiding , aanpak intekening en georeferentie. Dit leverde mij ook de nodige kennis op qua GPR, metaaldetectie, ROV onderzoek, 3D lazerscan en trillingsmetingen en hoe dit alles te bundelen in wetenschappelijk historisch onderzoek.

Referenties :

- Professor Peter Doyle de School of Earth and Environment Sciences, University of Greenwich UK.
- Dr. Tony Pollard, Director of the Centre for Battlefield Archaeology , Glasgow University Scotland, UK.
- Dr. Iain Banks (Executive Director of GUARD - Glasgow University Archaeological Research Division) Scotland, UK.
- Peter Barton, historicus, Secretary to the All Party Parliamentary War Graves And Battlefields Heritage Group. 8 Egbert Road, Faversham, Kent ME13 8SJ. – UK.
- Thierry Vette en Michel Signolis - Université de la Méditerranée -58, Bd Charles Livon - 13284 Marseille – France.

Opgravingsverslag: <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/ROEV/3897/ROEV3897-001.pdf>



ABAC

**Association for Battlefield
Archaeology and Conservation**

Lange Dreve 16 * B-8980 Zonnebeke
Tel. 057/46.62.35 * Fax. 057/46.75.23

8, Egbert Road * Faversham Kent ME13 8SJ - UK
Tel. 0044 1795 533 035 * Mobile 0378 156 664 * Fax. 0044 1795 536 771

